

СТАНОВИЩЕ

от проф. дфн Амелия Личева, Софийски
университет, член на научно жури в конкурс за заемане
на академичната длъжност ДОЦЕНТ, обявен от СУ „Св.
Кл. Охридски“

Кандидат: гл. ас. д-р Мария Калинова

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

Кандидатката в конкурса гл. ас. д-р Мария Калинова е сред най-утвърдените имена в младото българско литературознание. Тя е активен участник, а и инициатор на различни важни литературоведски и психоаналитични семинари, на творчески работилници за млади критици и писатели, както и е член на организации като „Българското общество за проучване на 18. век“ и Асоциацията „Българско психоаналитично пространство“. Многобройните ѝ публикации свидетелстват за активно участие в авторитетни международни и национални конференции, като от тях личи и широкият периметър на интереси, които изследователката има.

Важно е да се отбележи и редакторската работа на Мария Калинова както в „Литературен вестник“, така и по редица художествени и научни книги. Изобщо, в нейно лице говорим за кандидат с ясна физиономия, собствен почерк и доказани качества в сферата на теорията и критиката. А ако направим количествена оценка на предложените публикации, участия в конференции и проекти, както и цитирания, ще видим, че те далеч надхвърлят минималните национални изисквания за длъжността „доцент“.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

Статиите, с които Мария Калинова участва в конкурса представят важни проблеми от литературознанието на 20. век, умело проследяват ключови за литературоведската мисъл дебати, представят нови и неочаквани ъгли, през които се осмислят понятия и идеи, правят нестандартни връзки и очертават личните приноси на Калинова. Всички те са публикувани в престижни издания, а част от тях вече са в оборота и на цитиранията, което – подчертаваме отново – е не просто знак, че идеите сработват, но демонстрират и засвидетелствани оценка и признание. Но тъй като водещ за доцентския конкурс е хабилитационният труд, тук накратко ще се съсредоточим върху него.

„Екзотопия: за външния контекст на дискурса“ е труд, важен по няколко причини. Той е в унисон с едно – да го наречем – завръщане към идеи, зародили се през 20 в. в страните от бившия източен блок. Тази тенденция най-силно личи в писането на Галин Тиханов, в чиято традиция (макар и дебатирайки с нея) Калинова се полага. Тя се насочва към тези и понятия на Бахтин и неговия кръг, като новаторски ги обглежда през призмата на психоанализата на Фройд и на Лакан. Разбира се, Бахтин е ключова фигура още за Цветан Тодоров и Юлия Кръстева, но Мария Калинова успява да намери своя ъгъл, точно през понятието екзотопия и различните вариации на другостта, които отиграва по отношение на контекста, идеологемите, субекта, автора и читателя. Тук са вписани и идеите на Бахтин за монологичността, диалогичността, полифоничността. Нещо повече, това изследване има потенциал и да се разшири, като се има предвид колко ключов е проблемът за другостта през 60-те и чрез изследванията на автори като Еманюел Левинас.

Трудът е много важен и с умението си да съчетава близко и далечно четене, да се фокусира и в нюанси да изследва отделни понятия, след това да ги контекстуализира, и най-сетне – да ги вдвоява или строява, когато намеси различни идеи, подходи, теории. И това не е изненада, защото техниката на двойничеството е нещо, което Мария Калинова е доказала, че владее. Част от тази линия е и вписването на проблематиката в контекста на съвременните теории за преводимостта (идеята за превода, мислен в категориите на монологичността и диалогичността, както и като места на загадъчното и на съблазнителното) и особено идеите на Емили Аптър за непреводимостта. Може да се каже, че индиректно с подхода си Мария Калинова онагледява онова, което Аптър представя като своята идея за непреводимостта – тръгване от чисто лингвистичните обяснения, според които всяка дума изисква безкрайни обяснения и контекст, за да бъде предадена на друг език. И защита на обвързаността на езика с културния контекст, с политическото и философското. Около прочита на Аптър излиза и важното понятие за междинността, което има своята история и при автори като Хоми Баба и също оставя поле за бъдещо доизговаряне.

И най-сетне, много съществен в труда е и индиректният дебат с Галин Тиханов и разсъжденията относно смъртта на теорията. Калинова показва, че световната литература днес не е непременно плод на пазара и масовизацията, а че в нея има зони, които пазят място за експеримента, елитарността и това не ги изключва от понятието „световната литература“. А смъртта на теорията не е толкова сигурна. Тъй като конкурсът е за академичната длъжност „доцент“, не може да бъде подмината и преподавателската работа на гл. ас. д-р Мария Калинова. Имам удоволствието от доста години да работя в екип с нея и мога да кажа, че Мария е невероятно подготвен и талантлив преподавател, който се ползва с много висока оценка от студентите (това показват и всички анонимни анкети) и действително успява да ги запали за теорията. Неслучайно нейните семинари, а и СИДовете, които води през годините, са много посещавани.

II. Заключение

Като имам предвид сериозната работа на кандидатката, задълбочеността и аналитичността, с които мотивира идеите си, както и цялостната ѝ дейност на изграден учен и университетски преподавател, убедено гласувам със „за“ за присъждането на гл. ас. д-р Мария Калинова на академичната длъжност ДОЦЕНТ по теория на литературата и предлагам на уважавания Факултетен съвет на ФСФ да одобри кандидатурата ѝ.

2.12.2020 г.

Проф. дфн Амелия Личева